

कार्यालय, नागपूर महानगरपालिका, नागपूर (अग्निशमन व आणिबाणी सेवा)

छत्रपती शिवाजी महाराज, प्रशासकीय भवन, नागपूर महानगरपालिका, सिव्हिल लाइन्स, नागपूर 440001

dfo.nmcnagr@gov.in

Office Tel. No.: - 0712-2562316

माहितीचा अधिकार अधिनियम-2005 अंतर्गत कलम 4(2)(B) नुसार प्रमुख अग्निशमन अधिकारी कार्यालयाची स्वयंप्रेरणेने प्रकाशित / प्रसिध्द कारावयाची

4 (1) (ब) एक नागपूर अग्निशमन व आणिबाणी सेवा विभागाची रचना, कार्य, कर्तव्ये:

शहरात सध्यास्थितीत एकूण 09 अग्निशमन केंद्रे कार्यरत असून, या सर्व केंद्रांचे मुख्य अग्निशमन अधिकारी हे विभाग प्रमुख आहेत. त्यांच्या अधिनस्थ 01 विभागीय अग्निशमन अधिकारी, 01 अग्निशमन केंद्र अधिकारी, 01 सहा. अग्निशमन केंद्र अधिकारी, 05 उप अग्निशमन अधिकारी, 21 प्रमुख अग्निशमन विमोचक, 65 चालक यंत्रचालक, 47 अग्निशमन विमोचक, 01 मुख्य मेक्यानिक कम ड्रायव्हर, 06 फिटर कम ड्रायव्हर या प्रमुख पदांसह इतर पदे मिळून एकूण 611 मंजूर पदे आहेत.

शहरातील नागरीकांचे आग तथा ईतर आपत्ती पासून संरक्षण करणे, जीव व वित्त हानी टाळणे हे प्रमुख कार्य आहेत. म.न.पा. चे प्रशासकिय ईमारती मध्ये सिटी ऑपरेशन सेंटर येथे विभागाचे नियंत्रण कक्ष स्थित असून दुरध्वनी क्रमांक 101, 2567777 द्वारे 24 तास विभागाशी संपर्क साधता येतो. दुर्घटनेची माहिती प्राप्त होताच नियंत्रण कक्षाद्वारे जवळच्या अग्निशमन केंद्रातील वाहन व कर्मचारी घटना स्थळावर कार्य करण्यासाठी तात्काळ पाठविण्यात येतात.

अग्निसुरक्षा व जिव संरक्षक अधिनियम 2006 चे कलम 3 व यु. डी.सी.आर. -2020 चे कलम 6.6.2 नुसार ईमारतीमधील अग्निसुरक्षा उपाययोजनाची खात्री करून मान्यता देणे.

4 (1) (ब) दोन विभागातील अधिकारी व कर्मचारी यांचे अधिकार व कर्तव्ये:

विभागात 24 तास प्रशिक्षित मनुष्यबळ व अग्निशमन वाहने उपलब्ध ठेवणे, घटनास्थळी विनाविलंब पोहचणे, जीव व वित्त हानी टाळण्यासाठी तत्परतेने कार्य करणे, आगीच्या ठिकाणी कार्य

करण्यास उपलब्ध जल स्रोताचा वापर करणे, ईमारतीचा धोकादायक भाग पाडून टाकणे, पोलीस आणि नगरपालिका अधिकारी व कर्मचारी यांच्याद्वारे साहय्य करणे, अग्निशामक पथकाकडून झालेले नुकसान हे आगीमुळे झालेले नुकसान असल्याचे मानणे, नुसार आगीचे व इतर दुर्घटनांचे प्रतिवृत्त सादर करणे.

अग्निसुरक्षेच्या दृष्टीने ईमारतीमध्ये अग्निसुरक्षा उपाययोजना सुचविणे, ईमारतीचे निरीक्षण करणे, अपर्याप्तते बाबत नोटीस कार्यवाही करणे, अग्निसंरक्षण व जिवसंरक्षण अधिनियम- 2006 च्या तरतुदीनुसार दंडात्मक कार्यवाही करणे.

नागपुर महानगरपालिका, नागपुर, अग्निशमन व आग्निबाणी सेवा विभागाची पद निहाय कर्तव्य सुची विभागाचे कार्यालयात तथा म.न.पा. चे संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे.

4 (1) (ब) तीन नागपूर अग्निशमन व आग्निबाणी सेवा विभागाची कार्यपद्धती:

आगीच्या व इतर दुर्घटनांवर कार्य करण्याच्या पद्धतीचा तसेच ईमारतीत अग्निसुरक्षा प्रमाणपत्रे निर्गमित करण्याची कार्यपद्धती फ्लो-चार्ट द्वारे सर्व स्थानकांत व संकेत स्थळावर उपलब्ध आहे.

4 (1) (ब) चार स्वतःची कार्ये पार पाडण्यासाठी त्यांच्याकडून ठरविण्यात आलेली मानके:

स्वतःची कार्ये ठराविक मुदतीत पार पाडण्याकरिता नागरीकांची सदन या मथळ्याखाली माहिती सर्व स्थानकांत व संकेत स्थळावर उपलब्ध आहे.

4 (1) (ब) पाच विभागाकडे असलेले किंवा विभागाच्या नियंत्रणात असलेले किंवा त्याची कार्ये पार पाडण्यासाठी त्यांच्या कर्मचारी वर्गाकडून वापरण्यात येणारे नियम, विनियम, सुचना, नियमपुस्तिका आणि अभिलेख:

1. महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम.
2. महाराष्ट्र अग्निसंरक्षण व जीव सुरक्षा अधिनियम- 2006 व नियम- 2009.
3. विकास नियंत्रण नियमावली- 2000
4. महानगरपालिका स्थाई आदेश.
5. महाराष्ट्र नागरी सेवा (शिस्त व अपिल) व (वर्तणुक)

6. नागपूर महानगरपालिकेला शासनाद्वारे लागू असलेले सर्व नियम, विनियम, सुचना, आदेश इत्यादी.

4 (1) (ब) सहा. नागपूर अग्निशमन व आग्निबाणी सेवा विभाग, नागपूर येथील प्रमुख कार्यालय व 9 अग्निशमन केंद्रांचे कार्यालयातील दस्तऐवज प्रवर्गाचे वर्गिकरण अ, ब, क, ड प्रमाणे खालील रकान्यात नमूद प्रमाणे करण्यात आलेले आहे.

अ.क्र.	वर्ग	अभिलेख	जतन प्रक्रीया	दस्ताऐवज
1	अ	अभिलेख	कायम स्वरूपी	विभागातर्फे निर्गमित करण्यात आलेले ना-हरकत प्रमाणपत्र.
2	ब	अभिलेख	30 वर्ष	प्रपत्र - अ, ब, क.
3	क	अभिलेख	05 वर्ष	शासनाकडून आलेले निर्णय, महानगरपालिकाकडून आलेले परिपत्रक, स्थायी समितीचे आदेश,
4	ड	अभिलेख	01 वर्ष	नागरीकांच्या तक्रारी, निवेदने, कर्मचाऱ्यांवर करण्यात येणाऱ्या कार्यवाही संबंधात कागदपत्राचा दस्ताऐवज. इत्यादी.

4 (1) (ब) सात. नागपूर अग्निशमन व आग्निबाणी सेवा विभाग, नागपूर महानगरपालिका, या सार्वजनिक संस्थेचा एक भाग असल्यामुळे नागरीकांना विचारविनिमय करण्याकरिता प्रमुख अधिकारी कार्यालयात ठराविक वेळ नेमून दिलेला आहे. (सायं. 04 ते 05 वाजे पर्यन्त) परंतू आपातकालीन परिस्थितीत शहरात कोणताही मोठा धोका निर्माण झाल्यास तथा वरीष्ठ अधिकारी यांनी वेळेवर सभा आयोजित केल्यास या वेळी विभाग प्रमुख नागरीकांशी विचारविनिमय करण्यास बाध्य नाही.

4 (1) (ब) आठ. या अधिनियमा नुसार नागपूर अग्निशमन विभाग हे मा. आयुक्त, म.न.पा नागपूर यांचे प्रशासकीय नियंत्रणात असल्यामुळे या विभागाला लोकांना सल्ला देण्याची तरतूद नाही.

4 (1) (ब) नऊ. अग्निशमन व आग्निबाणी सेवा विभागातील अधिकारी कर्मचाऱ्यांच्या निर्देशिका खालील प्रमाणे आहे.

अ. क्र	पदनाम	अधिकारी/ कर्मचारी नाव	मो. क्र
1	मुख्य अग्निशमन अधिकारी	श्री. राजेंद्र देवराव उचके	9765391409

2	विभागीय अग्निशमन अधिकारी	श्री. भीमराव पंढरीनाथ चंदनखेडे	9923751402
3	अग्निशमन केंद्र अधिकारी	श्री. तुषार कृष्ण बारहाते	9594942171
4	सहाय्यक अग्निशमन केंद्र अधिकारी	श्री. अनिल विठ्ठलराव गोळे	8390386227
5	उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. भगवान बळीराम वाघ	9665482694
6	उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. राजेंद्र माधोराव सिरकिरवार	9673009101
7	उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. अरुण श्रीराम कळमकर	9373708493
8	उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. सय्यद शौकत अली प्यारेशाब	9371502545
9	उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. सुनील महादेवराव डोकरे	9765559820
10	कार्यकारी उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. सुरेश भाऊराव आत्राम	8180975009
11	कार्यकारी उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. रविंद्र बक्शी मरसकोल्हे	9049571152
12	कार्यकारी उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. दिलिप प्रल्हाद चव्हाण	8856023322
13	कार्यकारी उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. शिवाजी दिनकरराव शिर्के	9403850676
14	कार्यकारी उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. देवानंद भिकारुजी शामकुळे	8788151734
15	कार्यकारी उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. सतीश बाबुराव रहाटे	7720980046
16	कार्यकारी उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. अशोक गजानन पोटभरे	9422810408
17	कार्यकारी उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. खालिद अहमद अन्सारी	8208118750
18	कार्यकारी उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. राजेंद्र नामदेवराव शिंदे	9503151600
19	कार्यकारी उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. दत्तात्रय शरदराव भोकरे	7020931072
20	कार्यकारी उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. प्रकाश नामदेवराव कावडकर	9371947220
21	कार्यकारी उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. दुर्गाप्रसाद रामकृपाल चौबे	8888010667

22	कार्यकारी उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. चंद्रशेखर रामकुण्णाराव रणदिवे	8007360626
23	कार्यकारी उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. हेमंत शामरावजी वाघ	7709477015
24	कार्यकारी उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. प्रवीण विनायकराव झाडे	9881023208
25	कार्यकारी उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. जगदीशसिंह भैय्यासिंग बैस	9766600771
26	कार्यकारी उप अग्निशमन अधिकारी	श्री. नरेंद्र पुंडलिक गडलिंग	9890652127

4 (1) (अ) दहा . विभागातील अधिकारी /कर्मचा-यांना मिळणारे वेतनाबाबत संपूर्ण माहितीचे विवरण महानगरपालिकेच्या संकेत स्थळावर प्रकाशित केलेले आहे.

4 (1) (ब) दहा . या विभागाचे अधिकारी/कर्मचा-यांना महाराष्ट्र नागरी सेवा नियमानुसार नुकसान भरपाई देणे संबंधी पध्दत म.न.पा. चे मा. आयुक्त /म.न.पा. ठराव / स्थायी समिती आदेशानुसार अवलंबविण्यात येते.

4 (1) (ब) अकरा/बारा अग्निशमन व आण्णबाणी सेवा विभागाला मिळणारे आय एकुण खालील प्रमाणे आहे.

अ. क्रं.	वित्तीय वर्षातील झालेला खर्च	सन 2022-23 चे अंदाज पत्रकानुसार.	सन 2021-22 चे अंदाज पत्रकानुसार
1	आस्थापना खर्च	80444226	108178508
2	वेगवेगळ्या प्रकारची यंत्रसामुग्री खरेदी, सुस्थिती व दुरूस्ती	4771287	3940858
3	गणवेश व गणवेश साहीत्य खरेदी	46256	283809
4	किरकोळ खर्च	1858626	1359775
5	विहीरीचा उपसा करणे	401216	00
6	अग्निशामक इमारत व क्वार्टर दुरूस्ती	687275	448157
7	अग्निशमन प्रशिक्षण	00	00
8	नैसर्गीक आपत्ती मदत (शासकिय अनुदानातून खर्च) तसेच आपदाग्रस्त नागरीकांना म.न.पा. द्वारे सहकार्य	853009	00
9	वायरलेस सेट खरेदी व दुरूस्ती	70000	794812
10	अग्निशामक कार्यालयाचे निर्माण	3466230	00

11	अग्निशमन सामुग्री खरेदी	21960862	3131980
12	उंच इमारतीकरीता अग्निशमन साहीत्य खरेदी	83365548	00
13	स्व. शहीद प्रभु कुहीकर, रमेश ठाकरे यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ आपदा प्रबंधन प्रशिक्षण, नागरी सुरक्षा प्रशिक्षण/ अग्निशमन प्रशिक्षण केंद्र निर्माण	9468953	1294134
14	शहर आपती व्यवस्थापन आराखडा	00	67181
15	कस्तुरचंद पार्क येथील राष्ट्रध्वज	00	00
		207393488	119499214

4 (1) (ब) तेरा. या बाबतची माहिती निरंक आहे.

4 (1) (ब) चौदा. www.nmcnagpur.gov.in या मुद्या संबंधातील संपूर्ण माहिती म.न.पा. च्या संकेत स्थळावर प्रसिध्द करण्यात आली असून कार्यालयीन धारीका निकाली काढण्या बाबत माहिती प्रसारीत करण्यात आली आहे.

4 (1) (ब) पंधरा. नागपूर अग्निशमन व आणिबाणी सेवा, महानगरपालिका, नागपूर या कार्यालयाची कार्यालयीन वेळ सकाळी 9:45 ते संध्याकाळी 06:15 असून टपाल स्विकारण्याची वेळ सकाळी 10 ते संध्याकाळी 05:30 पर्यन्त आहे. तसेच अग्निशमन विभागाची सेवा 24 तास सुरू असून, प्रमुख अग्निशामक अधिकारी व केंद्र अधिकारी यांच्या अग्निशमन सेवा 24 तास कार्यरत आहेत. तसेच सहा. केंद्र अधिकारी व इतर कर्मचा-यांच्या सेवा 8-8 तासाचे पाळीत (सकाळी 8 ते 16, दुपारी 16 ते 24, व रात्री 24 ते सकाळी 8 वाजे पर्यन्त) कार्यरत आहेत. तसेच डिझास्टर सेल विभागातर्फे नागरीकांना अग्निसुरक्षा विषयक धडे देण्याचे कार्य करण्यात येते. तसेच सिव्हिल अग्निशामक स्थानक व लकडगंज अग्निशामक केंद्रातर्फे आपातकालीन परिस्थितीत शुल्क स्विकारून विहीरीतील पाण्याचा उपसा केला जातो. तसेच अग्निशमन व आणिबाणी सेवा विभागातर्फे निर्माण होणारा वार्षिक अहवाल मा. आयुक्त, म.न.पा. नागपूर यांचे समोर दरवर्षी सादर करण्यात येतो. तसेच माहिती अधिकार- 2005 अंतर्गत कलम 25 अंतर्गत गोषवारा हा सामान्य प्रशासन विभाग, म.न.पा. नागपूर, यांना पाठविण्यात येतो.

महानगरपालिकेतर्फे जन सामान्यासाठी व कर्मचा-यांसाठी ग्रंथालयाची निर्मिती करण्यात आली असून, त्याचा स्वतंत्र विभाग म.न.पा. नागपूर द्वारा निर्मित करण्यात आला आहे. अग्निशमन व आग्निबाणी सेवा विभागातर्फे कोणतेही ग्रंथालय उपलब्ध नाही.

4 (1) (ब) सोळा. या संबंधात शासकीय माहिती अधिकारी /सहा. माहिती अधिकारी/ प्रथम अपिलीय अधिकारी यांचे नाव व पदनाम ठळक अक्षरात प्रत्येक कार्यालयाचे दर्शनीय ठिकाणी स्वागत कक्षाजवळ फलकाद्वारे लावण्यात आलेली आहेत. या संबंधातील फ्लो-चार्ट म.न.पा. संकेत स्थळावर प्रकाशित केले आहे.

4 (1) (ब) सतरा. नागपूर अग्निशमन व आग्निबाणी सेवा, महानगरपालिका, नागपूर या विभागातील प्रकाशित माहिती महानगरपालिकेच्या संकेत स्थळावर उपलब्ध आहे.

4 (1) (ब) दोन नागपूर अग्निशमन व आग्निबाणी सेवा विभागाचे कार्य/कर्तव्य:

1. MMC Act 1949 No. 59 कलम 285 नुसार अग्निशमन कर्मचारी आणि आवश्यक ते आगीचे बंब ईत्यादी ठेवणे.
2. MMC Act 1949 No. 59 कलम 286 नुसार आगीच्या ठिकाणी अग्निशामक पथकाच्या मुख्य अधिका-याचे अधिकार.
3. MMC Act 1949 No. 59 कलम 287 नुसार पोलीस आणि नगरपालिका अधिकारी व कर्मचारी यांनी अग्निशामक पथकास साहय करणे.
4. MMC Act 1949 No. 59 कलम 288 नुसार अग्निशामक पथकाकडून झालेले नुकसान हे आगीमुळे झालेले नुकसान असल्याचे मानणे.
5. MMC Act 1949 No. 59 कलम 288 नुसार आगीचे प्रतिवृत्त सादर करणे.
6. कार्यालय नागपूर महानगरपालिका, सामान्य प्रशासन विभागाचे आदेश क्रमांक साप्रवि/2106/एम. दि. 20/02/2013 अन्वये
(अ) नागरीकांची सनद तयार करणे,
(ब) सादरीकरणाचे टप्पे कमी करणे
(क) कार्यालयीन धारिका निकाली काढणे.
7. अग्निसुरक्षा व जिव संरक्षक अधिनियम 2006 चे कलम 3 व यु. डी.सी. आर. -2020 (नागपूर) चे कलम 6.6.2 नुसार ईमारतीचे बांधकामा करीता नकाशे तपासून मान्यता देणे.
8. विविध व्यवसायासाठी अग्निसुरक्षेच्या दृष्टीने ना-हरकत प्रमाणपत्र देणे.

9. तात्पुरते बांधकाम, मंडप, सांस्कृतीक कार्यक्रम, प्रदर्शनी करिता ना-हरकत प्रमाणपत्र देणे.
10. आगीच्या /दुर्घटनेचा अहवाल देणे.
11. अग्निशमन विभागाचे संवर्नीन विकासाकरिता प्रस्ताव तयार करणे.
12. अग्निशमन विभागात कर्मचा-यांच्या सेवा भरती करिता प्रस्ताव मा. अति. आयुक्त यांचे मंजूरी नंतर मा. आयुक्त, तथा म.न.पा. समिती कडे पाठविणे.
13. अग्निशमन वाहनावर होणारा खर्चा संबंधात अग्रीम काढून वाहन दुरुस्ती करणे.

यावरून नागपूर महानगरपालिका, अग्निशमन व आणिबाणी सेवा, विभागाचे कर्तव्य हे महाराष्ट्र महानगरपालिका कायदा- 1949 नुसार सार्वजनिक लोक संस्थाचे आदेशा नुसार महाराष्ट्र शासनाचे वेळोवेळी निर्गमित होणारे आदेशानुसार पार पाडल्या जाते. अग्निशमन व आणिबाणी सेवा विभागाचा कार्यभार हा महानगरपालिका आयुक्त यांचे सरळ नियंत्रणात येत असल्यामुळे शासनाचे प्रशासकीय कामकाजासारखे कामकाज हे महाराष्ट्र नागरी सेवा शिस्त व अपिल, वर्तणूक नियमानुसार होत असते.